

4. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ 1.-2.-3. ÜNİTEDE GEÇEN KAVRAMLAR ve ANLAMLARI BUNLARI BİLELİM

birey: Topluları oluşturan ve düşünsel, duygusal, iradeyle ilgili nitelikleri toplum içinde belirlenen insanların her biri, fert.

bireysel farklılık: Bireysel farklılıklar çeşitli kişisel özellikleri ifade etmektedir.

Örneğin, zeka, yetenek, ilgi vb.

benzerlik: Birbirinden ayrı olan bireylerin birçok özelliklerinin uyuşması.

ilgi: insanın sevdiği, beğendiği ve yapmak istediği şeyler.

yetenek: insanların bir iş ya da mesleği yapma konusunda beden, zihin, istek gibi yönlerden yeterli olması.

Bireylerin Benzer Yönleri

duygu: Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim.

düşünce: Bir işin gerçekleşmesi ya da bir sorunun çözümü için zihinde tasarlanan, aranıp bulunan yol.

duyarlılık: Hassaslık,duyarlı olma durumu.

sözlü tarih: Olayların, durumların veya gelişmelerin yaşayanlardan dinleyene aktarılması yoluyla oluşturulan tarih bilgisi.

röportaj: Soru ve cevaba dayalı gazete veya dergi yazısı.

kültür: Bir topluma ya da bir halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat yapıtlarının tümü.

adet: Toplum içinde eskiden beri uygulanan kural.

akraba: Kan bağı ile birbirine bağlı olan kimseler.

gelenek: Bir toplumda kuşaktan kuşağa iletilen, toplum üyeleri arasında manevi bağları güçlendiren her türlü kültürel kalıntılar, alışkanlıklar.

bayram: Milli veya dini bakımdan önemli olan ve kutlanan gün veya günler.

nevruz: Eski takvimlere göre yılın ve baharın ilk günü sayılan martın yirmi birine rastlayan gün.

halk oyunu: Halkın malı olan veya halkın benimsediği oyun türü.

şenlik: Belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü.

baş: Yağlı güreşte ve karakucakta en büyük boy olan "baş" kategorisinde güreşen ve bu kategoride birinciliğini kazanan güreşçi.

cirit: 1. Madensel sivri uçlu. gövdesi tahta ya da madenden yapılmış kargı biçimindeki atma aracı, 2. At koşturup birbirine değnek atarak takım halinde oynanan oyun.

cazgir: Güreşecek olan pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimse.

değer: Bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi manevi öğelerin bütünü.

sanat: Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün eser.

milli kültür: Bir milletin kendine özgü kültürü.

din: Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum.

giyim: Soğuktan ve kötü havalardan korunma, süslenme ve utanma duygusu gibi nedenlerle insanların vücutlarının bazı yerlerini örtmesi.

evkaf katipliği: Osmanlı Devleti Döneminde bir mesleki kuruluş olup bugünkü karşılığı vakıf sekreterliğidir.

rüsumat memurluğu: Vergi memurluğu.

rüştiye: Eskiden ortaokul derecesinde olan eğitim kurumu.

idadi: Eskiden lise derecesinde okul.

kolağası: Osmanlı ordusunda yüzbaşı ile binbaşı arasında yer alan rütbe.

ateşe: Ülke dışındaki elçiliklerde, kendi uzmanlık alanına göre raporlar hazırlayıp temsilcilik yapan, diplomatik misyona bağlı teknik uzman.

tümen: Tugayla kolordu arasında yer alan askeri birlik.

sömürge: Bir devletin kendi ülkesinin sınırları dışında egemenlik kurarak ekonomik veya siyasi çıkarlar sağladığı ülke.

okka: Eskiden kullanılan 1283 gramlık ağırlık ölçüsü birimi.

tabya: Bir bölgeyi savunmak için yapılan ve silahlarla güçlendirilen yapı.

sancak: Osmanlı yönetim teşkilatında il ve ilçe arasındaki yönetim birimi.

cephe: Üzerinde savaşın sürdüğü bölge. mevki: Yer.

hat: Savunma veya saldırma amacıyla bir araya getirilmiş asker dizisi.

satih: Yüzey.

başkomutan: Savaşta bir devletin bütün kara, deniz ve hava kuvvetlerini yöneten en yetkili komutan.

taarruz: Saldırı.

muhabere: Haberleşme, yazışma.

mütareke: Ateşkes.

işgal: Bir yeri geçici bir süre için ele geçirme.

bağımsızlık: Bir toplumun ekonomik, siyasi, kültürel vb. bakımlardan başka toplumların yönetimi altında bulunmaması.

cumhuriyet: Millet, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi.

savaş: İki ya da daha çok devletin, istediklerini kabul ettirmek ya da başkasının isteklerine boyun eğmemek amacıyla birbirleriyle diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı kavga.

vatan: Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, yurt, memleket.

yön: Belli bir yere ya da noktaya göre bulunan yer.

ana yön: Doğu, batı, kuzey ve güney yönlerinden her biri.

ara yön: Ana yönden ikisinin arasında yer alan yönlerden her biri.

pusula: Üzerinde kuzey - güney doğrultusunu gösteren bir mıknatıs iğnesi bulunan ve yön tespit etmek için kullanılan araç.

kroki: Bir yerin kuş bakışı görünüşünün kabataslak çizimi.

yer: Bir şeyin veya bir nesnenin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal. mekan.

higrograf: Havanın bağıl nemini ölçen ve bunu sürekli olarak kaydeden alet.

meteorolog: Hava tahmincisi, hava tahmin uzmanı. Hava olaylarını inceleyerek bu olayların etkilerini açıklayan kişi.

plüviyometre: Yağış ölçer.

gözlem: Bir nesnenin, olayın niteliklerini bilmek amacıyla dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi.

iklim: Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu.

hava olayı: Havada meydana gelen yağış, nem, rüzgar gibi meteoroloji ile ilgili olaylara "**hava olayı**" denir.

hava durumu: Bir yerde kısa süre içinde sıcaklık, yağış, rüzgar, basınç gibi hava olaylarının gösterdiği durumdur. Hava durumu, birkaç saat içinde değişebileceği gibi birkaç gün aynı kalabilir.

doğal unsurlar: Doğada kendiliğinden bulunan unsurlara doğal unsurlar denir.

beşeri unsurlar: İnsanlar tarafından yapılan unsurlara, beşeri unsurlar denir. Örneğin: köprü, fabrika, baraj vb,

doğal çevre: Bir alandaki canlı organizmalar ve cansız varlıkların hepsinin birden (ekosistem) oluşturduğu sistemdir.

çevre: Canlıların içinde yaşadıkları ortam ve bu ortamlardaki çeşitli faktörlerin bütünü,

çevre kirliliği: Doğal kaynakların aşırı ve yanlış kullanılması, tahrip edilmesi sonucunda çevrede dengelerin olumsuz yönde bozulması ve birtakım sorunların ortaya çıkması.

körfez: Karanın içine sokulmuş deniz parçası.

ada: Deniz veya göl suları ile çevrilmiş küçük kara parçası.

ova: Çevrelerine göre çukurda kalmış, eğimi az, akarsuların derine gömülmemiş olduğu düzlük,

göl: Karalar üzerinde çeşitli etkenlerle meydana gelen çukur yerlerin, zamanla sularla dolması sonucunda oluşan, suları tamamen boşaltılamayan genellikle derin, durgun su kütlesi.

baraj: Suyu toplama, sulama ve elektrik üretme amacıyla akarsu üzerinde yapılan bent.

plato: Akarsular tarafından derin biçimde yarılmış yüksek düzlük.

deniz: Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı tuzlu su kütlesi.

dağ: Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hakim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü,

irmak: Çoğunlukla denize dökülen, taşıdığı su ve genişliği bakımından büyük akarsu.

vadi: iki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit,

doğal afet: Önlenmesi insan eliyle olmayan sel, fırtına, deprem, dolu, çığ vb. felaketlerin her biri.

deprem: Yer kabuğunun derin katmanlarının kırılıp yer değiştirmesi veya yanardağların püskürme durumuna geçmesi yüzünden oluşan sarsıntı, yer sarsıntısı.

afet: Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.

sismoloji: Depremle ilgilenen bilim dalı.

güvenli yaşam: Her türlü tehlikenin getireceği zararlardan korunarak yaşamaya çalışmak.

doğal tehlike: insanların yaşamını veya faaliyetlerini tehdit eden, ani ve kontrol edilemeyen olaylar.

sel: Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su.

heyelan: Bir dağın ya da tepenin yamacındaki gevşek toprağın kayarak yer değiştirmesi, toprak kayması.

çığ: Dağlık alanların yükseklerinde biriken kar kütlelerinin aşağıya doğru kayması, kayarken büyümesi sonucu oluşan doğal afet.

erozyon: Su ve rüzgarın etkisiyle toprağın verimli olan üst tabakasının aşınması.

*** Doğal afetler; önlenmesi insan eliyle mümkün olmayan, insanların canını ya da malını tehdit eden, beklenmedik bir zamanda ve yerde meydana gelen ve kontrol edilemeyen doğa olaylarıdır.

Heyelan - Deprem - Sel – Çığ - Yangın

*** Havada meydana gelen yağış, sıcaklık, basınç, rüzgar, sis, gök gürültüsü gibi olaylara "hava olayı" denir. Bir yerde kısa süre içinde sıcaklık, yağış, rüzgar gibi hava olaylarının gösterdiği duruma "hava durumu" denir. Hava durumu birkaç saat içinde değişebileceği gibi birkaç gün aynı da kalabilir

*** Hava durumu haritasındaki semboller, havanın nasıl olacağını göstermektedir.

Sembollere bakarak o anda ya da birkaç gün içinde ülkemizde havanın nasıl olacağını anlayabiliriz.

	AÇIK		SICAK		SOĞUK
	AZ BULUTLU		PARÇALI BULUTLU		ÇOK BULUTLU
	DUMAN		PUS		SİS
	HAFİF YAĞMURLU		YAĞMURLU		KUVVETLİ YAĞMURLU
	HAFİF SAĞANAK YAĞIŞLI		SAĞANAK YAĞIŞLI		KUVVETLİ SAĞANAK YAĞIŞLI
	HAFİF KAR YAĞIŞLI		KAR YAĞIŞLI		YOĞUN KAR YAĞIŞLI
	YER YER SAĞANAK YAĞIŞLI		DOLU		GÖK GÜRÜLTÜLÜ SAĞANAK YAĞIŞLI
	KARLA KARIŞIK YAĞMURLU		RÜZGÂRLI		TOZ VEYA KUM FIRTINASI

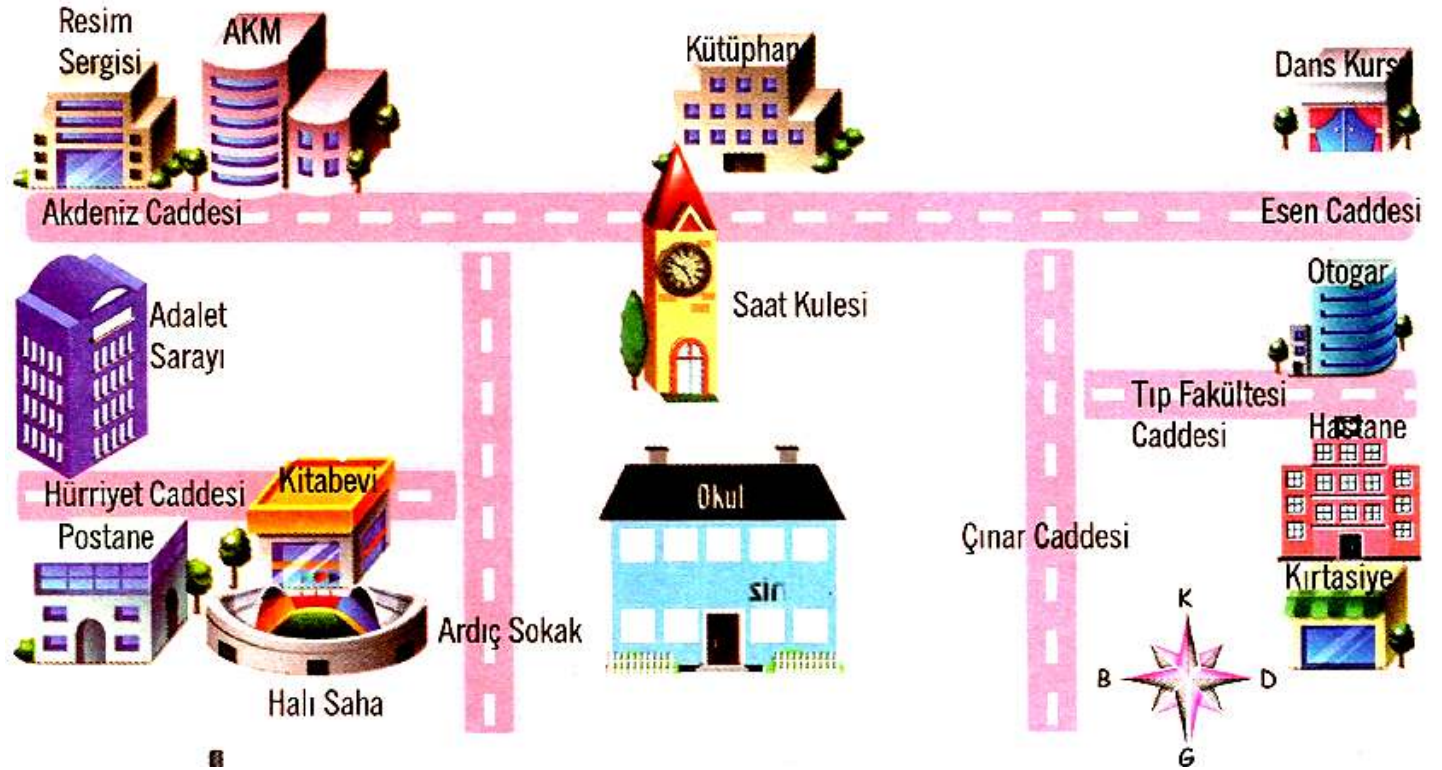
 GÜNEYLİ KUVVETLİ RÜZGÂR KUZEYLİ KUVVETLİ RÜZGÂR

❖❖Aşağıda, ülkemizdeki bazı doğal ve beşeri unsurlar verilmiştir. Doğal unsurların başına "D", beşeri unsurların başına "B" yazınız.

☐ Boğaziçi Köprüsü	☐ Etnoğrafya Müzesi
☐ Ankara Kalesi	☐ Pamukkale travertenleri
☐ Peri bacaları	☐ Çifte Minareli Medrese
☐ Dicle Nehri	☐ Zeugma Antik Kenti
☐ Çanakkale Boğazı	☐ Obruk Platosu
☐ Keban Barajı	☐ Topkapı Sarayı
☐ Anadolu Hisarı	☐ Ayasofya Müzesi
☐ Ihlara Vadisi	☐ Kız Kulesi
☐ Manyas Gölü	☐ Uludağ

❖ Bir yerin yüksekten görülmesine **kuş bakışı** denir. Bir yerin kuşbakışı görünümünün, göz kararı ile kağıt üzerine kabataslak çizilmiş şekline **kroki** denir.

❖❖Krokiye bakarak aşağıdaki noktalı yerleri doldurunuz.

- ❖ Saat kulesinin kuzeyinde..... vardır.
- ❖ Saat kulesinin güneyinde..... vardır.
- ❖ Saat kulesinin doğusunda..... vardır.
- ❖ Saat kulesinin batısında..... vardır.
- ❖ Resim sergisinin doğusunda..... vardır.
- ❖ Okul, saat kulesinin..... dir.
- ❖ Kütüphane, okulun..... dir.
- ❖ Hastane otoparın..... dir.
- ❖ Kütüphane, dans kursunun..... dir.
- ❖ Okul..... Caddesi ile..... Sokak arasındadır.

❖❖Aşağıdaki boşlukları sınıfınızda oturduğunuz yere göre doldurunuz.

- ❖ Öğretmenimizin masası benim sırama göre..... yönünde bulunur.
- ❖ Atatürk köşesi benim sırama göre ..... yönünde bulunur.
- ❖ Öğretmenimizin dolabı bana göre..... yönünde bulunur.
- ❖ Sınıfımızın kapısı bana göre ..... yönünde bulunur.
- ❖ En sevdiğim arkadaşım bana göre..... yönünde bulunur.
- ❖ Sınıf askılıklarımız bana göre..... yönünde bulunur.